

Sygn. akt V CSK 344/13

POSTANOWIENIE

Dnia 26 marca 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wojciech Katner

w sprawie z powództwa Fabryki Przetworów Chemicznych "R." Spółki Akcyjnej w R.

przeciwko Skarbowi Państwa - Wojewodzie [...] i Ministrowi Gospodarki

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 26 marca 2014 r.,

na skutek skargi kasacyjnej strony powodowej od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 27 lutego 2013 r.

- 1) odrzuca skargę kasacyjną w części dotyczącej postanowienia zawartego w zaskarżonym wyroku (pkt 1),**
- 2) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej w pozostałym zakresie,**
- 3) zasądza od powódki na rzecz Skarbu Państwa- Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 5 400, - (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 27 lutego 2013 r. Sąd Apelacyjny, po rozpoznaniu apelacji powódki, zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w K. w części dotyczącej kosztów postępowania i oddalił apelację w pozostałej części. Zaskarżonym orzeczeniem Sąd pierwszej instancji oddalił powództwo o naprawienie szkody z tytułu działania organów administracji, dochodzonego przez powódkę w związku ze stwierdzeniem nieważności orzeczenia administracyjnego z 1948 r., na mocy którego doszło do przejęcia na własność państwa jej przedsiębiorstwa oraz stwierdzenia nieważności i, w części, wydania z naruszeniem prawa decyzji administracyjnej z 2005 r. o nabyciu z mocy prawa przez Gminę R. nieruchomości wchodzących w skład tego przedsiębiorstwa. Sądy obu instancji uwzględniły zarzut przedawnienia podniesiony przez pozwanego, wskazując, że w związku ze zmianą powództwa wcześniejsza przerwa jego biegu nie odnosiła się do roszczenia nowo dochodzonego przez powódkę. Jednocześnie, zdaniem Sądów obu instancji, podniesienie zarzutu przedawnienia nie mogło zostać uznane w okolicznościach sprawy za nadużycie prawa podmiotowego.

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną, w której powódka zarzuciła wydanie go z naruszeniem: art. 123 § 1 w związku z art. 124 § 2 k.c. art. 5 k.c., art. 2, 7, 21 oraz 32 ust. 1 Konstytucji RP oraz art. 102 k.p.c. Na tej podstawie wniosła ona o uchylenie zaskarżonego orzeczenia, przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie kosztów postępowania. W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwany wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie, zaś w każdym wypadku – o zasądzenie kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Treść skargi kasacyjnej wskazuje, że skarżąca zmierzała do zakwestionowania nie tylko wyroku Sądu Apelacyjnego, lecz także postanowienia w przedmiocie kosztów postępowania apelacyjnego. To ostatnie orzeczenie nie może zostać zaskarżone skargą kasacyjną (art. 398¹ § 1 k.p.c.), a zatem w tym zakresie wniesiony środek zaskarżenia podlegał odrzuceniu.

Odnośnie do pozostałej części skargi kasacyjnej brak natomiast przyczyn, które uzasadniałyby przyjęcie jej do rozpoznania. W sprawie nie występują zwłaszcza podstawy, na które powołała się skarżąca. Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazała na potrzebę wykładni art. 5 k.c. jako przepisu budzącego wątpliwości i wywołującego rozbieżności w orzecznictwie oraz na istotne zagadnienie prawne. Zagadnienie to, w jej opinii, sprowadza się do pytania o możliwość zastosowania art. 5 k.c. w sytuacji, w której strona – podążając drogą wskazywaną w orzecznictwie – dochodzi roszczenia na drodze administracyjnej, wywołując tym samym (wobec przewlekłości postępowania) przedawnienie tego roszczenia i brak możliwości skutecznego dochodzenia go w postępowaniu cywilnym.

Obie przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej, na których istnienie powołała się skarżąca, wiążą się z występowaniem w sprawie pewnej ogólnej kwestii prawnej o charakterze problemowym, której wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy mogłoby przyczynić się do rozwoju prawa, stanowiąc punkt odniesienia przy rozpoznawaniu podobnych spraw. Pozwoliłoby to na spełnienie publicznego celu skargi kasacyjnej jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia – w jego konstrukcji prawnej dominujących nad celami indywidualnymi (których realizacji służyć może, w pierwszej kolejności, apelacja). Różnica pomiędzy przesłankami wskazanymi przez skarżącą dotyczy różnego sposobu manifestowania się tego problemu, a w konsekwencji, różnego ciężaru argumentacji spoczywającego na wnoszącym skargę kasacyjną. Jednakże istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) dotyczy problemu z zakresu interpretacji prawa jako takiego, konieczność wykładni, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., odnosi się do kwestii wywołującej faktyczne różnice poglądów i rozbieżności w judykaturze (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 19 czerwca 2013 r., V CSK 420/12, nie publ., z dnia 24 września 2013 r., III SK 5/13, nie publ., z dnia 5 grudnia 2013 r., III SK 25/13, nie publ. oraz z dnia 5 grudnia 2013 r., II CSK 244/13, nie publ.). Biorąc pod uwagę, że oba te problemy skarżąca wiąże ze sposobem stosowania art. 5 k.c., wskazane jest omówienie ich łącznie.

Nie ulega jednak wątpliwości, że żadna z tych przesłanek, w zakresie wskazanym w skardze kasacyjnej, nie występuje w sprawie. Sposób stosowania

konstrukcji nadużycia prawa podmiotowego z założenia ma charakter elastyczny, pozostawiając znaczny margines swobody w ocenie, czy dane zachowanie pozostaje w granicach prawa podmiotowego, czy też stanowi jego nadużycie. Celowi temu służy oparcie art. 5 k.c. o klauzulę generalną, odsyłającą do zasad współżycia społecznego – której treść wymaga każdorazowo doprecyzowania na gruncie konkretnej sprawy. Z tego powodu możliwość tworzenia przez Sąd Najwyższy ogólnych i uniwersalnych standardów interpretacyjnych jest w tym zakresie w poważnym stopniu ograniczona. Argumentacja skarżącego nie przekonuje, by sytuacja taka miała miejsce w rozpoznawanej sprawie. W znacznej mierze (zwłaszcza co do przesłanki istotnego zagadnienia prawnego) opiera się ona na zestawieniu tez dotychczasowych orzeczeń Sądu Najwyższego oraz sformułowania w związku z nimi kilku ogólnych wniosków. Zarazem, kwestie mieszczące się w granicach stosowania art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., mimo swojego abstrakcyjnego charakteru, muszą pozostawać w związku z problemami poruszonymi w dotychczasowym toku postępowania – z oczywistych względów jedynie wówczas będą one mogły zostać wyjaśnione w ramach rozpoznania środka zaskarżenia, jakim jest skarga kasacyjna. Wywód ten nie wskazuje jednak na rzeczywistą potrzebę wyjaśnienia którejkolwiek z podnoszonych wątpliwości w kontekście wniesionej skargi kasacyjnej. Częściowo, ze względu na czysto teoretyczny charakter tych problemów, trudno wskazać także bezpośredni związek pomiędzy nimi, a motywami przedstawionymi w uzasadnieniu zaskarżonego rozstrzygnięcia. Wyraźne powiązanie twierdzeń skarżącej z wywodem Sądu Apelacyjnego nie jest także możliwe w odniesieniu do pytania o zawinienie, jako przesłankę stosowania art. 5 k.c. Jak wskazuje uzasadnienie wyroku, ocena, czy pozwany swoim działaniem wywołał u powódki błędne wyobrażenia, stanowiła jedynie jeden z elementów argumentacji Sądu Apelacyjnego i nie przesądziła samodzielnie o zastosowaniu art. 5 k.c. Z tego powodu trudno przyjąć, by w tym zakresie skarga kasacyjna była zasadna w stopniu oczywistym.

W świetle uzasadnienia zaskarżonego wyroku, za przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przemawia także problem relacji między art. 5 k.c. a dochodzeniem przez powódkę swojego roszczenia na drodze administracyjnej pod wpływem (jak twierdzi sama skarżąca) wcześniejszych poglądów wyrażanych

w orzecznictwie. Kwestia ta była już przedmiotem pogłębionej oceny Sądu Apelacyjnego, a zarazem pozostaje ona (w postaci sformułowanej przez skarżącą) zbyt silnie związana z okolicznościami sprawy, by mogła stanowić przedmiot istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. art. 398⁹ § 1 pkt. 1 i 2 k.p.c.

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 398⁶ § 3 i art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzeczono jak w postanowieniu, o kosztach postępowania rozstrzygając na podstawie art. 98, 99 i 109 § 1 w związku z art. 391 § 1 i 398²¹ k.p.c.